

Akademija tehničko-umetničkih
strukovnih studija Beograd
Odsek Visoka škola
elektrotehnike i računarstva

Studijski program:
Ekološki inženjering

Predmet:
**Ekološka
regulativa**

dr Boban Cvetanović

Predavanje 1

POJAM I ISTORIJSKI RAZVOJ EKOLOŠKE REGULATIVE

Pojam ekološke regulative

Ekološka regulativa predstavlja skup svih zakona, uredbi i pravilnika u oblasti zaštite životne sredine.

Često se koristi i termin regulativa životne sredine.

Ekološka regulativa, formalno posmatrano, spada u „mlađe“ regulative Evropske unije, budući da ona dobija svoje mesto tek u Jedinstvenom evropskom aktu 1987. godine.

Zapravo, ona nikako nije mlada ako se pogleda skoro pedesetogodišnja istorija usvajanja ekoloških propisa u Zajednici (Uniji).

Ona tek Jedinstvenim evropskim aktom dobija ugovornu osnovu gde se (u članu 100.), kaže da će ekološka politika biti u nadležnosti Zajednice u cilju kompletiranja zajedničkog tržišta.

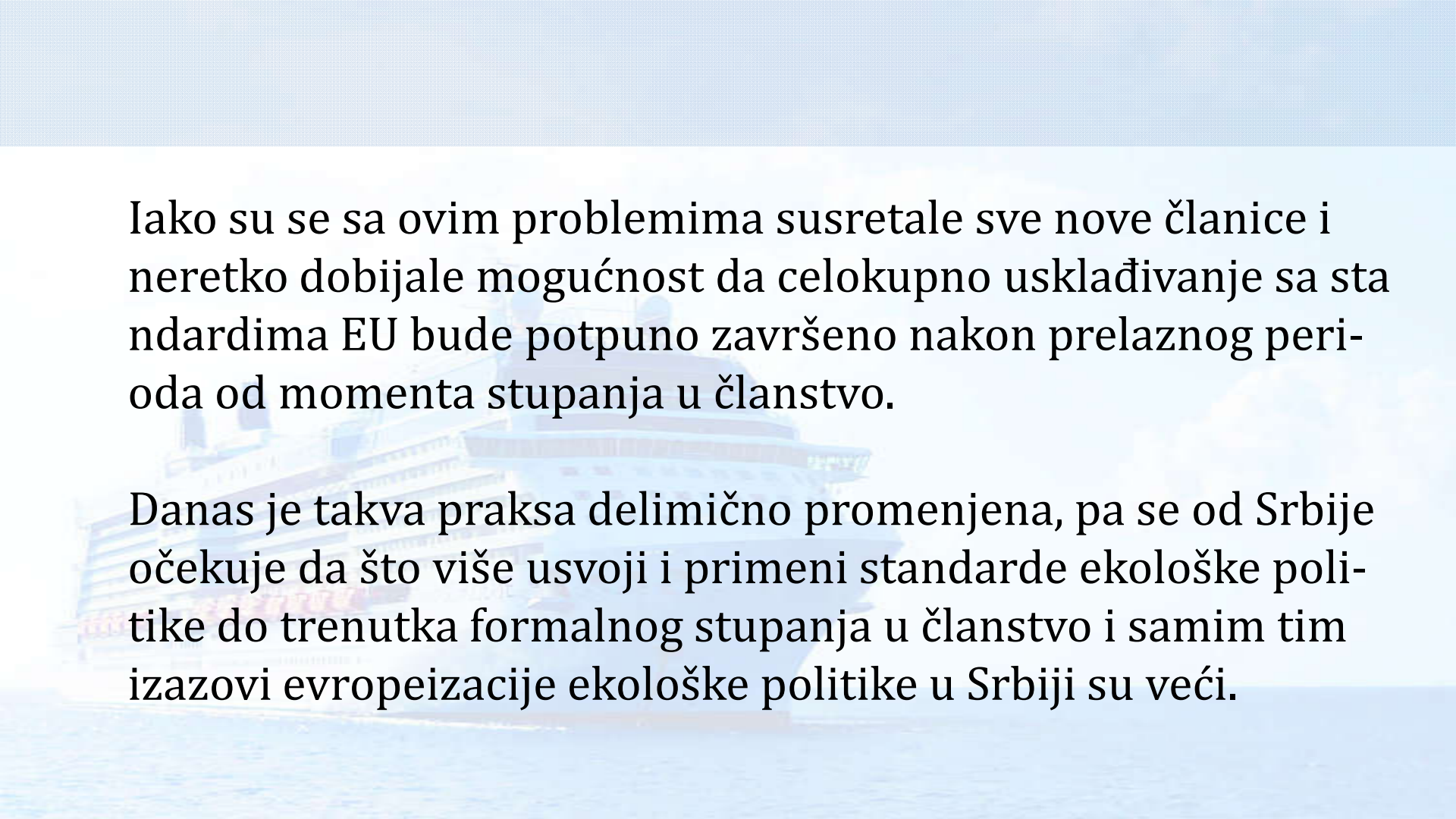
Danas ekološka regulativa EU predstavlja jednu od najobimnijih regulativa EU.

Obimnost ekološke regulative, ali i troškovi usklađivanja, predstavljaju veliki izazov za državu koja se priprema za članstvo u EU.

Čuveno Poglavlje 27: životna sredina i klimatske promene je jedno od najkompleksnijih, najzahtevnijih, najskupljih i najtežih pregovaračkih poglavlja.

Podrazumeva preuzimanje 691 pravnog akta EU (čak 1/3 EU zakonodavstva odnosi se na životnu sredinu)

Iako su se sa ovim problemima susretale sve nove članice i neretko dobijale mogućnost da celokupno usklađivanje sa standardima EU bude potpuno završeno nakon prelaznog perioda od momenta stupanja u članstvo.

Danas je takva praksa delimično promenjena, pa se od Srbije očekuje da što više usvoji i primeni standarde ekološke politike do trenutka formalnog stupanja u članstvo i samim tim izazovi evropeizacije ekološke politike u Srbiji su veći.

Istorijski razvoj ekološke regulative

Počeci zakonske regulative vezane za zaštitu životne sredine, javljaju se još u drevnoj Indiji, starom Egiptu, antičkoj Grčkoj i Rimu.

Do daljeg razvoja ove regulative dolazi tek nastankom država, nakon velikih revolucija krajem XVIII i početkom XIX veka.

Prvi poseban zakon koji je donet u ovoj oblasti je **ZAKON O ZAŠTITI ISTORIJSKIH GRAĐEVINA**, koji je donela Grčka 1834.godine.

Posebni zakoni su zatim donošeni sledećim redom: Zakon o zaštiti voda od zagađenja (Velika Britanija, 1876), Zakon o zaštiti prirode (Belgija, 1911), Zakon o zaštiti vazduha od zagađenja (Velika Britanija, 1956)

“Veliki smog” u Londonu 1952.godine

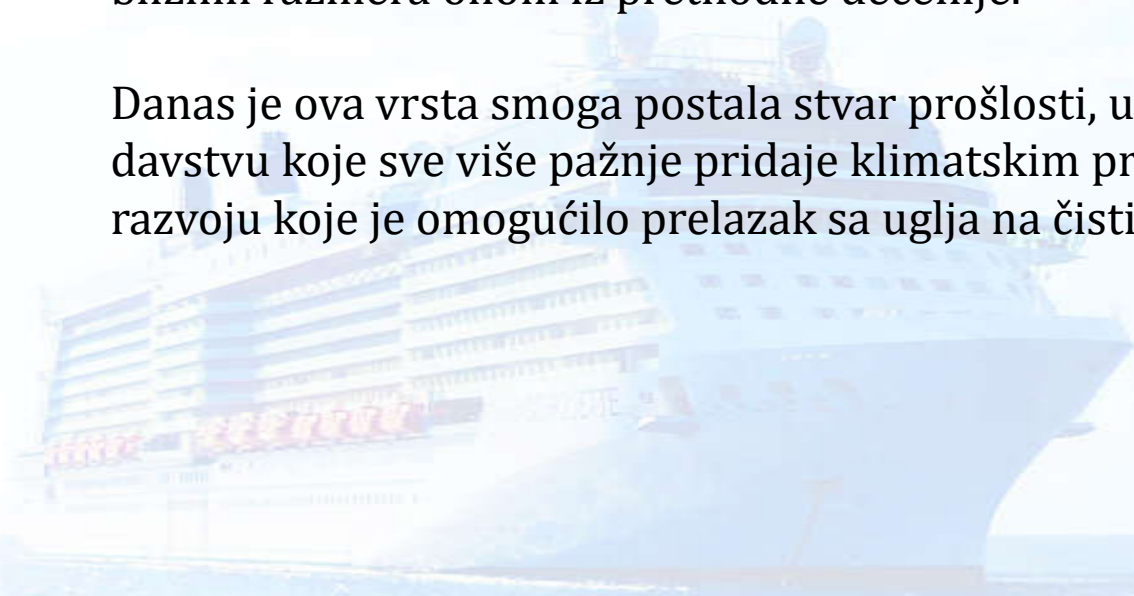
U Londonu je od 5. do 9. decembra 1952. godine, prema zvaničnim podacima, zbog zagađenog vazduha umrlo čak 4000 ljudi, dok se više od 100.000 razbolelo.

Kako bi se slične situacije izbegle, donet je niz zakona kojima se regulisalo poslovanje u industrijskom sektoru, ali i uticaj pojedinaca na emisije gasova.

Prvi među zakonima koji su tih godina doneti bio je upravo Zakoni o zaštiti vazduha od zagađenja iz 1956., kojim se pokušalo ograničiti sagorevanje uglja u urbanim sredinama, a lokalna veća su dobila ovlašćenje da uspostave zone bez dima. Istovremeno, vlasnici kuća dobili su grantove za prelazak sa uglja na alternativni sistem grejanja.

Smog je nastavio da se stvara i nakon donošenja zakona iz 1956. Na primer, 1962. godine je 750 građana Londona umrlo usled smoga, ali ovog puta nije bio ni približnih razmera onom iz prethodne decenije.

Danas je ova vrsta smoga postala stvar prošlosti, uglavnom zahvaljujući zakonodavstvu koje sve više pažnje pridaje klimatskim promenama, ali i tehnološkom razvoju koje je omogućilo prelazak sa uglja na čistije izvore energije.

Švedska je prva zemlja koja je, 1956.godine, na sistemski način, kroz jedan jedinstveni **ZAKON O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE**, pokušala da obuhvati i reguliše sva dobra životne sredine.

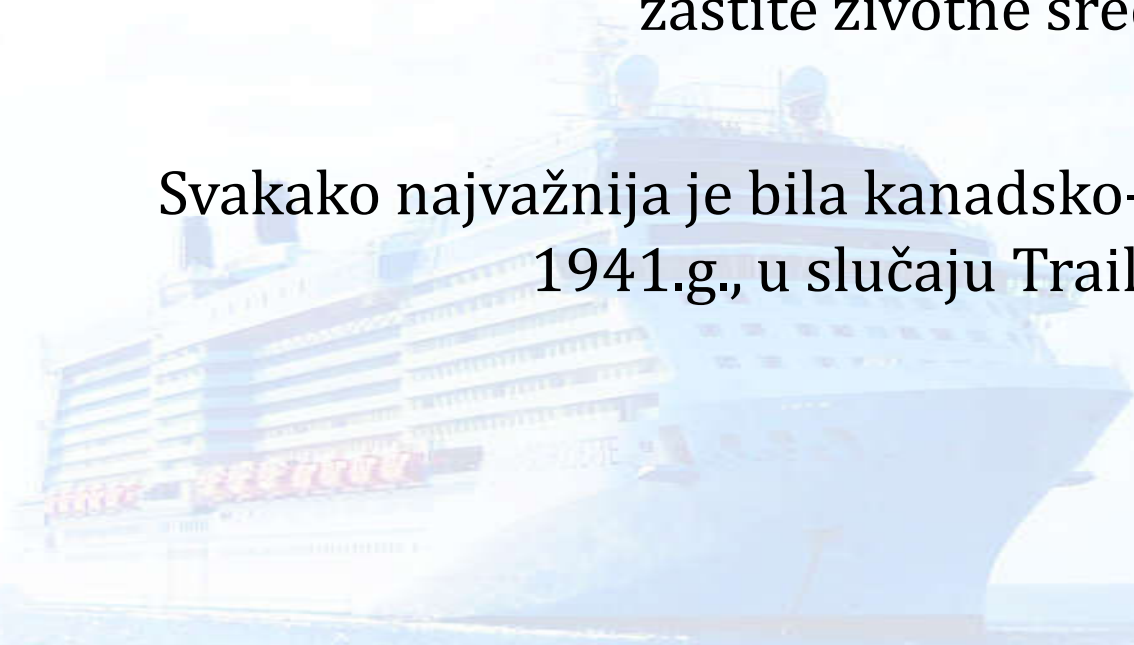
Dotadašnji uski pristup zaštiti životne sredine, postepeno je prerastao u shvatanje da životna sredina obuhvata sve elemente na planeti Zemlji, pa čak i šire.

Nakon nastanka regulative iz zaštite životne sredine na nacionalnom planu, počeli su se pojavljivati i prvi nadnacionalni oblici povezivanja.

Najstarije takvo telo bila je američko-kanadska Komisija za rešavanje pitanja u vezi sa prekograničnim zagađenjem (*International Joint Commision of the United States and Canada*). Ova Komisija je osnovana 1909.g.

Arbitraže su tako zauzele važno mesto u daljem razvoju zaštite životne sredine.

Svakako najvažnija je bila kanadsko-američka Arbitraža iz 1941.g., u slučaju Trail Smelter.

Arbitri su zaključili da jedna država nema prava da dozvoli aktivnosti na njenoj teritoriji koje izazivaju zagađenje na teritoriji druge države.

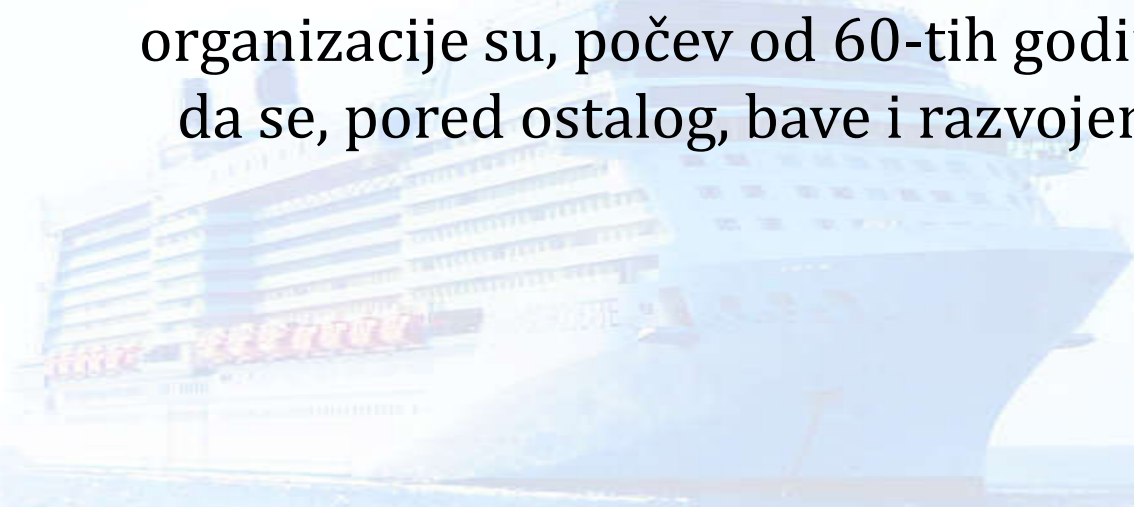
Obaveza da se ne uzrokuje (ekološka) šteta teritoriji druge države, kasnije postaje načelo međunarodnog ekološkog prava

Jedna od najznačajnijih međunarodnih nevladinih organizacija, koja deluje na planu zaštite životne sredine je Međunarodna unija za očuvanje prirode i prirodnih resursa (osnovana 1948.g.)

Nakon osnivanja Organizacije Ujedinjenih nacija, Saveta Evrope i Evropske zajednice, odnosno Evropske unije, ove organizacije su, počev od 60-tih godina prošlog veka, počele da se, pored ostalog, bave i razvojem ekološke regulative.

Ekološka politika na nivou Zajednice pre 1973. godine, postojala je samo u tragovima.

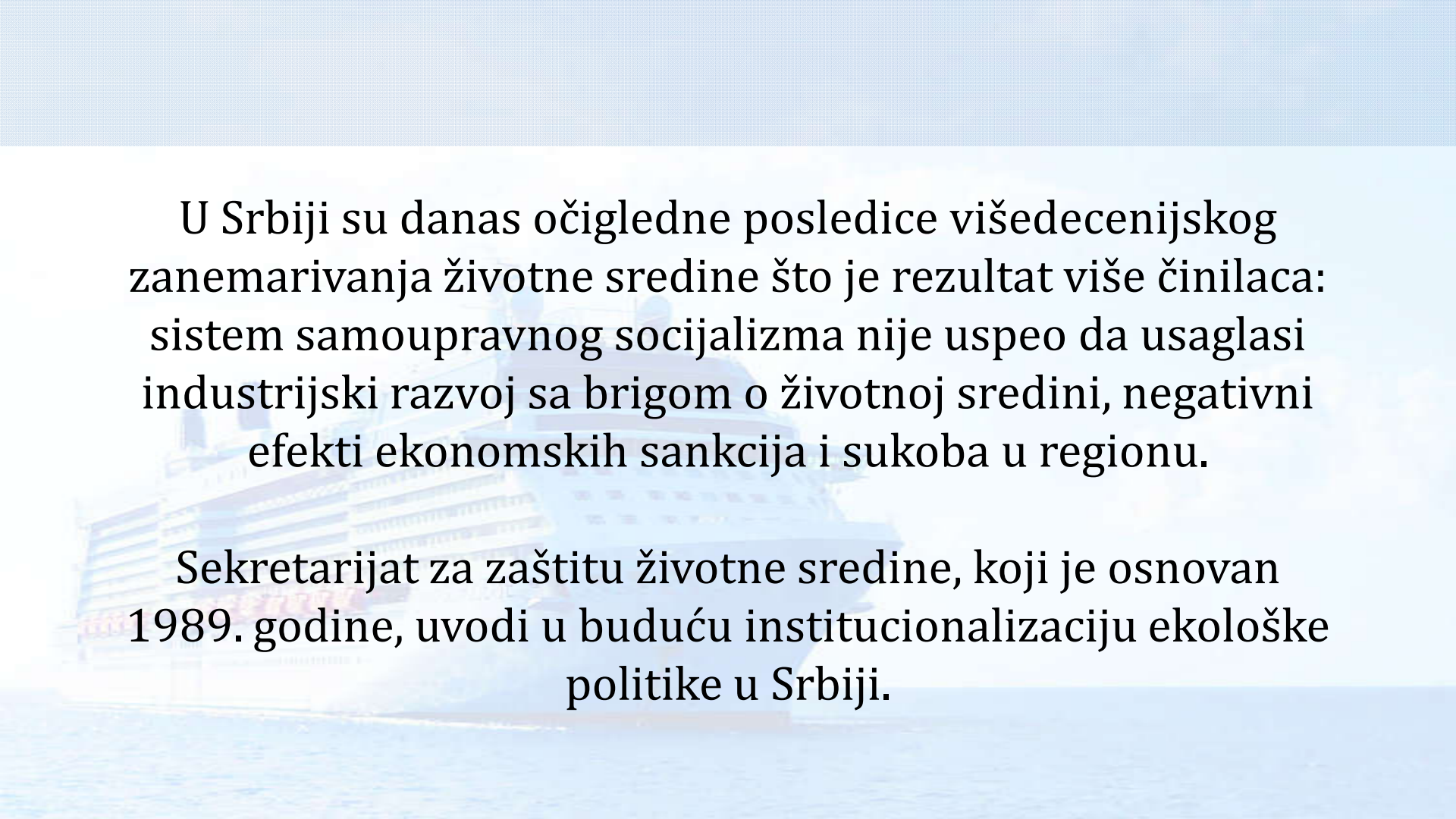
Danas ona predstavlja politiku koja se najbrže razvija.

Prvi evropski Zakon o životnoj sredini usvojen je 1956. godine, dok se

Prvi akcioni program životne sredine pojavio 1973. godine.

U SAD-u, Agencija za zaštitu životne sredine osnovana je 1970. godine, paralelno sa usvajanjem Akta o čistom vazduhu i Zakona o čistoj vodi iz 1972. godine.

Francuska je postala je prva evropska zemlja koja je uspostavila Ministarstvo životne sredine.

U Srbiji su danas očigledne posledice višedecenijskog zanemarivanja životne sredine što je rezultat više činilaca: sistem samoupravnog socijalizma nije uspeo da usaglasi industrijski razvoj sa brigom o životnoj sredini, negativni efekti ekonomskih sankcija i sukoba u regionu.

Sekretarijat za zaštitu životne sredine, koji je osnovan 1989. godine, uvodi u buduću institucionalizaciju ekološke politike u Srbiji.

Tek 1991. godine, Srbija je dobila Ministarstvo za zaštitu životne sredine. Iste godine, usvojen je Zakon o zaštiti životne sredine, najvažniji zakon u domenu ekološke politike, a odmah nakon toga usledilo je donošenje posebnih zakona koji su se detaljnije pozabavili pojedinim sektorima.

Zakon o zaštiti životne sredine iz 1991. godine postao je konceptualno prevaziđen i zastareo početkom 21. veka.

Novi **Zakon** ušao je u skupštinsku proceduru nekoliko godina kasnije – tokom **2004. godine**, a usvojila ga je Narodna skupština Republike Srbije krajem iste godine.